

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Quibus Totum Hominis Christiani Officium Explicatur; Quídq̄ue is fugere,
quid agere debeat, quàm exactissimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindelicorum, Anno M.DCCXII.

VD18 90637054

Discursus I. De stultitia illorum, qui conversionem usque ad mortem differunt. Cum conversio, usque ad mortem dilata, comparetur fugæ, hiemali tempore fieri solitæ, quam Christus tantopere dissuasit; ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51667)

DISCURSUS I.

De Stultitia illorum, qui conversionem differunt usque ad mortem.

Inter alia, quæ Christus Dominus noster Hierosolymitanæ obsidionis tempore Discipulos suos observare voluit, monita, valdè opportunum fuit illud, ne in hieme fugam caperent. *Orate, ut non fiat fuga vestra in hieme.* Secundùm literalem sensum Christus dicere voluit, calamitosas adèd fore civitatis illius angustias, exercitu Romanorum jam cinctæ, ut ad illas maturè evitandas nulli parcendum sit sollicitudini, neque usque in breves dies & congelatos hiberno frigore viarum anfractus fuga differenda. Sed secundùm sensum mysticum, omnes peccatores Dominus admonere voluit, ne, si Dei iram effugere velint, ultimum & fatalem sibi morbum expectent, quia mortis jam appropinquantis incommoditas, contrariumq; crudi illius temporis frigus, in eundæ fugæ difficultates duplicabit. *Orate, ut non fiat fuga vestra in hieme.* Non potero melius hujus tanti momenti admonitionis praxin vobis persuadere, quàm si horrendæ illius hiemis, in qua moribundus peccator constitutus est,

R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. III.

horrorem demonstravero, ut intellectâ tam importuno tempore itineris adèd infausi difficultate, pœnitentiam non ad usque tales vitæ angustias, conversione quò tardiore, eò incertiore, differre staturatis.

II. Tres sunt potissimæ causæ, quæ hilemem efficiunt: Venti, Terra, Sol. Venti, qui furiosius perflant ab Aquilone; terra natura sua frigida & immota lentore suo per se auget gelu; Sol elongando se à terra, radijsq; obliquis aspiciendo, absque omni succursu in navio suo rigore eam relinquere videtur. Hæ ergo tres causæ in illa summa hileme, quâ inveteratus peccator premitur jam morti vicinus, bene observari debent. Quare licet in veritate temeritatem illorum attingere possim, qui pœnitentiam in futurum differunt, idque suæ, quod non est, faciunt potestatis, audacter tempus sibi assignando, cujus minuta, imò momenta sibi Pater cælestis reservavit; Nihilominus, ut cum omni procedam mansuetudine, dato, quod mors peccatori non accidat improvisa, detur ipsi conterendi, confitendi, divinamque justitiam placandi spatium: si tantummodo consideretur, quàm difficilis tunc futura sit fuga, an non

A

sus-

Matth. 24

DI

sufficere deberet tam periculofam
abdicare mentem, quicunque granam
non dico Fidei, sed rationis haber in
capite?

I.

III. Perpendite itaque, quàm fasti-
diofum furtum fit illud tempus, pro-
pter primum frigidiffimorum vento-
rum incurfum, qui tunc magis furi-
bandi, quàm unquam aliàs infurgunt.
Hi venti sunt Dæmonis tentationes,
qui ob brevitatem temporis, quod sibi
tunc ad tentandam illam Animam re-
linquuntur, ad solitam rabiem & frau-
des, novos addet stimulos. Venti
solent ad finem diei majori cum impe-
tu furere; certi itaque sitis, id ipsum, ac-
cidere in tentationibus, quæ in extre-
mis peccatorem jam moribundum fu-
riofius aggrediuntur. *Descendit Dia-
bolus ad vos, inquit Scriptura, habens
iram magnam, sciens, quia modicum
tempus habet.* Forfan aliqui vestrùm,
tanquam magis affueri satisfacere sug-
gestionibus Diaboli, earum impor-
tunitati cedendo, quàm eas superare
fortiter repugnando, non capient id,
quod jam incepti dicere. Quare fa-
miliari similitudine illud elucidabo.
Si quis vestrùm aliquando credito ali-
quid emerit à mercatore, observaverit
à mercatore illo, quotiescunque illi in
foro, aut alibi obviam factus est, nun-
quam solutionis faciendæ admoni-
tum fuisse; sed imaginemini vobis, ta-
lem debitorem velle deserere patriam,
ut in alieno solo ab illâ diverso ha-
biter: quamprimum hæc nova pec-
cipiet mercator ille, sine morâ talem
suum debitorem adibit, hæcque illum

Arist.
sect 26.
Probl. n.
27.

Apoç 12.
12.

durâ & resolutâ voce compellabit:
aut solvito, aut in carcerem ito. Sed
unde talis mutatio? Indè nimitum,
quoniam considerat mercator, si solum
ille cum alio longè distito, alijsque tri-
bunali subjecto mutaverit, debitum
sibi non expungendum. Talem
quoque mutationem Dæmonis sen-
tietis in horâ mortis, nisi fortè citius
moriatur quis, quàm se morti sentiat.
Dicit ille intra se; ecce Anima hæc est
in procinctu ex hoc Mundo migrandi
in æternitatem. Si non jam omne
meum jus, quod in illam acquisivi,
cum usurâ ex-go, non dabitur mihi
amplius tempus aliud prosequendi.
Tempus non erit amplius. Non ha-
bebo amplius illam tentandi tempus,
nec illa amplius contentiendi. Hinc
impostor ille omnes vires suas collig-
et in puncto isto, facièrque, ut ca-
dente die, pavor ille & angor tenta-
tionum suatum impetu summopere
augeatur.

IV. O quanta est Diaboli in mor-
te tentandi potestas; dicebat Sanctus
Comes Elzearius jam morti vicinus,
qui tamen in carne sicut Angelus vi-
xerat cum Sponsâ suâ Delphinâ, in sta-
tu etiam matrimonij Virginitatem ser-
vando. Jam quanto terribilior erit illa
vis, ubi agitur de tentando peccatore
in omnium victorum genere invete-
rato? Rationabiliter loquendo, boni
tunc minus deberent tentari, quàm
mali. Venti illi, qui ex solo motu
aëris excitantur, semper sunt suavio-
res lentioresque; Sed qui præter aëris
motum ab exhalationibus, vaporibus
& humiditate terræ oriuntur,
semper

semper vehementi protruduntur impetu, eoque majore, quò major tum impetuoforum halituum subministratur copia. Eodem modo personarum innocentum, & ad bene faciendum assuetarum tentationes, sunt tantum levis agitatio aëris in comparatione illorum motuum, qui in corde hominum vitiiis deditorum exsurgunt, qui intra se materiam alunt sensuum & rationi, & religioni contrariorum; hoc est vaporum ad terribilissimam tempestatem suscitandam dispositissimorum. Diabolus illo tempore, inquit S. Thomas, adeò commoveret humores corporis, ut res una pro aliâ appareat vigilanti, sicut dormienti in somno evenire solet. Nunc verò in quos magis inimicus ille hoc tyrannicum suum exercebit imperium, quam in illos, qui totâ vitâ voluntariè se ei subjecerunt?

V. Nec opponaris mihi velim, non paucos hujusmodi peccatores tranquille mori? respondeo enim vobis, talem in ipsis tranquillitatem omninè etiam tempestate pejorem esse. Peccator vitiiis inveteratus, si in puncto mortis suæ timet & tremit, causam mihi dat pavendi dubitandique, ne talem diffidentiam sequatur desperatio. Magis tamen timeo, ubi video nulla eum commotionis alicujus signa edere. Tunc de salute ejus desperare cogor, quia tam placida mors aliunde non potest provenire impio, quam ex præsentia Dæmonum, tentationum suarum impetu etiâ ipsam fidem eripientium, Aridâ & nigrescente linguâ non queri sicut in acutissimâ febre, ma-

lum est signum: signum est præsentis delirii. Idem profectò contingit in morbis animæ. Intuemini conscientiam aliquam mille culpis denigratam, omni pietatis sensu destitutam, eò tandem devenire, ut nihil penitus sentiat: talis indicat, quòd nec DEUM, nec Infernum, nec Paradisum agnoscat amplius, inò quòd proprio Atheistarum delirio nihil credat. De cetero, quomodo potestis imaginari vobis, Dæmonem tunc temporis adeò quietum fore, nisi jam prædam teneret intra fauces? Canis si corvum sciterit, etiam ipse subsistit, non latrat, nec se movet, licet prius, antequam illam attingeret, tantos ediderit strepitus, sursu n deorsumque currendo, ut eam assèqueretur: atque hæc ipsa quies clarum est indicium, jam jam esse deprehensam, & licet adhuc non actu, spe tamen devorari, mox, ac herus permiserit, mordicus apprehendendam. Impius nonne mo post commercium longo tempore cum Dæmone habitum, ut ab eo in sceleribus patrands opem paratam haberet, tandem incidit in manus justitiæ, à qua ad restim condemnatus fuit, Erat igitur jam ductus in locum supplicij, ubi cum deberet magno cum dolore animi compuncti invocare DEUM, voce submissâ Dæmonem, ut se è manibus licetorum liberaret mortemque evaderet, appellavit, tam erat imperterritus. Sed omnia in vanum. Denique post tot tantasq; invocationes, quasi nauseabundus comparet impostor malignus, illique

Hipp.
prognost.

Raulin
2. ser.
17.

atr torum calceorum, quibus humeros oneratus erat, falcem monstrat: ecce, inquit illi: omnes hos calceos post te currendo attrivi; cum verò te jam assecutus sim, adeò simplicem & stultum me putabis, ut ad fugiendum à me tibi assistam? Morere tantùm & despera, nihil enim aliud magis, quàm te damnatum videre desidero. An non sunt hæc tempestates, quæ sub apparente illius tranquillitatis malicia se se abscondunt, quæ enormes peccatores sub mortis tempus frui videntur?

VI. Verum est, posse Angelos bonos omnibus se hisce suggestionibus opponere, efficacique, ut cessent, horrendum illum turbine in serenitatem convertendo; ut fieri solet, quando ventus contrarius exurgens ventum sibi adversum compefcit. Sed quis sperare potest, velle Angelos bonos in gratiam illius, qui toto vitæ suæ cursu illorum ope indignum se præstitit, potestatem suam exerere? Imò verisimile est, fore illos spectatores sententiæ, non diu post ferendæ contra infelicem illam animam; quæ optimo jure spectat ad Dæmones; titulo Possessionis jam pridem aditæ. *Quis possidet majori anni parte, præfertur alteri.* Hæc lex est, cujus etiam in foro divino communis est usus. Jam verò quis non videt, quàm difficile futurum sit, sincero cum dolore ad Deum reverti? O quanta hiemis hujus asperitas! infelix ergo Anima illa, quæ fugam eò differt, quando tam gelidi potentèq; furentes venti inchoatum iter cogent abrumpere! *Orate, ut non fiat fuga vestra in hieme.*

II.

VII. At hoc minimum est. In fine vitæ foris tantùm diabolicæ suggestiones nos impugnant. Magis timenda est perversa voluntas, interiora occupans. Cor induratum, terra illa est, quæ naturali suo situ & frigore, condensatōque perversorum habituum gelu, vitæ tam molesto tempore faciendæ difficultatem summopere auget. Charissimi mei, vos non concipitis veram peccatoris in peccatis inveterati & ad extrema deducti ideam; quare illum vobis ad petendam peccatorum suorum remissionem, recipiendamque statim actu ipso, dispositissimum imaginamini. Sed omnino fallimini. Verum peccatoris hujusmodi exemplar est, oculis clausis, manibus pedibusque ligatus, gravique sub lapide sepultus & abstrusus Lazarus. Talis erit status vester, si pergendo malè vivere, ad extrema deducti bene nihilominus mori confidatis. Dico, quòd in hoc ultimo vitæ puncto unum ex duobus his malis facillimè evenire possit; aut quòd vos convertere non possitis, etsi velletis; aut quòd non velitis, quamvis possitis.

VIII. Idèoque (quoad non posse) eritis tunc sicut oculis capti, enormi cæcitate mentis, quæ minus vobis Deum cognoscere permittet, quàm aliàs in vita cognoscebatis; ubi tamen ejus cultus tam exiguæ vobis curæ fuit. Si nunc cum estis sani, mente liberi, spiritibus vegeti, sensibus vivaces tantam sentitis difficultatem, debitas de DEO: ejusque honore concipiendi cogitationes; quid tunc viribus exhausti, naturâ morbi gravitate oppressâ, capite

CONVERSIONEM DIFFERUNT USQUE AD MORTEM.

pute somno & hebetudine repleto de
caelestibus sentietis? Si in medio die
non videris, quis crederet serâ luce vos
visuros? ideo adhortatur nos Pro-
pheta, ut priusquam adveniant illæ
tenebræ, DEUM agnoscamus. *Date*
Domino Deo vestro gloriam antequam
consenescescat. Quoniam tenebris ul-
timi istius dici super venientibus, ni-
misquàm difficile erit aliquid videre.
Quodsi illo tempore minùs quàm
unquam aliàs tremendam DEI Maje-
statem, vestrorumque, quibus eam
offendistis, peccatorum malitiam ap-
prehendatis, manifestum est, minùs
etiam, quàm unquam, ad eum con-
verti posse voluntatem. Etece ma-
nus vobis ligatas & pedes; manus
ad benere ipsa operandum; pedes,
ad seriam conversionem saltem de-
siderandam.

XI Norandum igitur est, volun-
tatem tunc ad eò morbo præsentem, tam-
que sensibili distractam esse, ut non
possit ad malum instans, tam parùm
sibi cognitum, evitandum, mentem
applicare. Experti estis, quòd si un-
quam filium quendam vobis sustulit
Libitina; plurimos dies ita permanse-
ritis attoniti, ut impossibile vobis fue-
rit de alio magis, quàm de funestâ hac
privazione cogitare. Dies illos totos
absque ullâ DEI recordatione con-
sumpsistis; solitas devotiones vestras
intermisistis, bestiarum more vixi-
stis: ad eò nimirum voluntas vestra
præsentis mali sensu occupata, po-
tencias suas non poterat, quàm ad hoc
ipsum, applicare. Et putatis vos mi-
nùs propriæ vitæ, quàm prolis ali-

cujus sensuros jacuram? Quare de
vestro illius temporis statu argumen-
tamini: exiguæ illæ vobis relicte
vires, quæ pro concipiendis ad DEUM
Creatorem vestrum amandum, dete-
standamque erga illum à vobis cõtius
ostentam ingratitude motivis ap-
plicari deberent, in apprehendendo
morbi periculo, in avertendis ejusdem
molestiis, in timore & dolore, uxo-
rem, filios, familiam, bonum fortunæ,
& quod est ampliùs, ipsum corpus, su-
pra DEUM dilectum, amittendi, collo-
cabuntur. Communi solet dici pro-
verbio; ubi homo dolet, ibi adest
manus; & hoc pòsito, quomodo est
probabile, quòd afflicti, angustiati,
maximòque, qui vobis accidere
queat, timore mortis consternati, eò
quò Anima necesse habet, mentem
advertere possitis, præcipuè qui non
pro aliis quàm temporalibus damnis
soliciti fuistis?

X, in illo prælio quo Carolus
Quintus Imperator capto Electore
Saxone Lutheranorum exercitum in-
ternecone delevit, fama increbuit,
passimque, ut fieri solet, vulgata est,
inuitatis cælum prodigiis illo die
rem Caesaris adjuvisse. Cùm igitur
post aliquod temporis intervallum
Parisus esset Dux Albanus (qui præ-
lio interfuerat, non exigua ejus pars)
interrogatus fuit à Rege Franciæ, num
vera fuerint illa prodigia, quæ ru-
mor sparserat? Cui Dux respondit: *Boter. in*
Rex, eo in prælio tantum mihi ne- *diß.*
gotii in terris fuit, ut quæ in *memo-*
cælo agerentur, observare non *tab.*
licuerit. O utinam peccatores inve-
terati

terati idipsum in horâ mortis non possent dicere! In lecto illo adeo acerbè suis cum doloribus, tam animæ quàm membrorum omnium configunt; adeo propter familiæ, quam malè constitutam relinquunt, necessitates, hærent cogitabundi, propter debita nondum extincta, filios nondum adultos, nec filias in Matrimonio collocatas, verbo, in terram affectu adeo inrenti sunt, ut de cælo cogitandi planè nullum tempus ipsis supersit; unde anrequam se migrare sentiant, jam se alterius Mundi incolas esse attoniti vident.

XI. Non equidem nego, quòd in tali statu agnoscant, aut apprehendant damnationis periculum: licèt enim Fides in illis sit debilitata, non tamen est extincta. Sed quid? aliud est timere pœnam, aliud propter timorem pœnæ odisse culpam. Primum facile est, quia etiam bestię ad macellum ductæ inhorrescunt; sed secundum peccatori est difficillimum; partim quia culpam nunquam aliquid mali esse existimavit, imò dilexit, suasque delicias esse duxit; partim quia omnibus vitibus destitutus est, sicut hucusque observavimus; & licèt manus & pedes soluti essent, non est amplius illi quidquam roboris ad removendum lapidem tam immanem; nec pedibus ad desiderandum, nec manibus ad tentandum vires supersunt, & quis est iste lapis? est malus habitus, jam in naturam conversus. Si à principio assuefacti essetis, timere Deum, ei voluntatem vestram submittere, ejus offensam maximam æsti-

mare jacturam, credere quis posset, etiam ad extrema deductos, sicut rectè assueveratis, conaruros, quantum valetis; atque ad Deum convertendos, non obstante quavis morbi gravitate, omnibusque mortis, quæ remoram injiciunt, angustijs. Sed in statu planè diverso hoc quis speret? voletis, & virium vobis satis non esse existimabitis. Elephas, sit licèt molis enormis, membrorumque ineptorum, si à tenetis inflectere genua assuefiat, etiam jam senex incurvabit. Sed si à tenetis non fuerit assuefactus, impossibile illi erit in senio, nervis jam induratis, in genua procumbere. Itaque idem vobis evenire imaginemini. Si à juvenitute Dominium, quod in vos habet Deus, agnoscere, & ad sanctissimas illius leges vos inflectere assuefeceritis, etiam in fatali lecto his ipsis cogitationibus locus erit: quod verò in vitâ aut rarò præstitistis, aut nunquam certò credite, nec in morte præstabitis; ad talem potentiarum stupiditatem vos deductos sentietis, ut ne quidem in mentem ventura sint, quæ ad Animæ salutem necessaria sunt, quod est amare Deum supra creata omnia, & odisse peccatum supra mala omnia. *Nullus est, qui agat penitentiam, super peccato suo dicens: quid feci?* Ecce cæcitate peccatorum, ad agnoscendam, dum sani sunt, culpam! *Confusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt.* Ecce in penitendo cordis duritiem, quare damnationem illam in morte securam

aud-

audite. Idcirco cadent inter corruentes,
dicit Dominus.

XII. Sed forte ad vos est tantis difficultatibus liberandus sufficiens auxilium presentis Parochi, Confessarii, aliorumque plurium Sacerdotum, qui certo quodam modo à pectore hunc lapidem removebunt? Ita ne? Sed quid proderunt omnes isti, si nunc cum ijs iuvantibus possitis resipiscere, non tamen volentis? quod est alterum infortunium summum, quod vobis prædixi. Est inter insecta animalculum, quod millepedes vocatur, & tamen vix mille pedibus se mover. Hujus rei ratio est, quia cum careat sanguine, calore quoque, quo instrumentis ad motum à naturâ sibi datis uti deberet, destituitur. Ita peccator moribundus circa lectum multos habet Religiosos, multas Sanctorum Reliquias, multa, quæ dicunt, Brevia, benedictiones, & indulgentias plurimas; sed quia nullam charitatis in corde habet scintilliam, nec hilum ei profunt. Ita languidus est, ut nullo tam multorum mediorum pro felici morte impetrandâ uti possit. Idemque illi in hac extremâ necessitate accidit, quod Davidi, qui in ultimâ suâ senectâ nihil jam in se excitare caloris poterat. *Et Rex non calefiebat.* Ita ut etiam onustus & involutus pelibus, frigeret. Efficient, non nego, Sacerdotes isti, ut in hoc ultimo agone Confessionem peragatis; sed hoc idem erit ac extimo corpori applicate vestes ac pannos. Summa rei in hoc sita est, ut tantus adhuc intus viget calor, quo his adjumentis &

commoditate uti possitis ad Confessionem, qualem oportet, faciendam; Duo verò indicia luculentissima contrarium potius futurum demonstrant.

XIII. Primum Indicium est, quod sit quidem Confessio, sed quæ habet speciem potius coactâ, quàm liberâ; id quod S. Hieronymum exclamare fecit: *qua est ipsa pœnitentia, quam solus quis accipit, quia se vivere non posse amplius cernit?* Si bijugi rhedæ alicujus equi, excussis è manibus aurigæ habenis, sine obice ullo currentes, in medio cursu ad obvium aliquod grande flumen gressum sisterent; dicetis ne, idè illos currere cessasse, quod veredarius receperit habenas, an verò dicetis idè cursu stitisse, quia non erat amplius via currendi? Idem videtur dici posse, quando peccator laxatis habenis currendo usque ad finem suos sequitur appetitus, excusso, qui carpentum regere deberet, divini timoris freno. Verum est, quòd ob tales animi angustias ex improviso & lethali morbo exsurgentes, quasi ob obvium fluminis alveum, ille jam non peccet amplius: sed putatisne vos, hoc inde provenire, quòd nolite amplius peccare? Inde provenit, quòd non possit. Non est timor Dei, qui receptis habenis infrenatos stirit appetitus, sed est via jam emensa. *Qui De Peccatis prius à peccatis relinquitur, quàm ipsa nitè dist. relinquat, ea non liberò, sed quasi ex r. c. nulla necessitate condemnat;* Axioma est ex factis Canonibus desumptum. Quapropter dicebat Seneca; ut cognoscas aliquem velle, opus est, ut in eo collo-

loce-

locetur statu, ubi possit non velle; *De Be- nef. l. 2. c. 13.* *Si vis scire an velim, effice ut ego possim nolle.* Atque ita si in ultimo isto articulo confiteberis, te domum aliquam questu meretricio infamem frequentasse, facile tibi hoc erit dicere, *Pater, non frequentabo amplius*: quia certè ubi sepultus jam fueris, domum illam cælo inimicam amplius non adibis. Sed unde intelliges, id à verâ mutatione voluntatis, illicitis voluptates nunc abhorrentis, provenire? cùm sis in statu tali, ut non possis, etiam si velis voluptatibus frui? Non tu peccata deseris, sed peccata te deserunt. Et hoc primum est argumentum, de similibus in ultimo mortis puncto Confessionibus dubitandi: *Hugo de s. Viâ. de Sacr. l. 2. p. 74. c. 15.* *Nimis quàm pronum est, in eo decipi, ut credas voluntatem peccandi esse mutatam, cùm tantùm sit ligata: juxta illud: Facile est, ut homo se nolle putet, quod posse non datur.*

XIV. Altera dubitandi ratio est, quia experienciâ patet, quòd si aliquis moribundorum horum pœnitentium discrimen evadat, statim ad priorem vitæ consuetudinem redeat; usuras, quas se restitutum promissit, non restituit; lusum quem desertus est, non fugit: quam absque morâ dimissurum se promissit, feminam non dimittit; omniâque ejus proposita firmilla sunt votis nautarum, quæ durant, quàm diudurat tempestas maris. *Epist. ad Damas.* *Scio non modicos pecuniosorum, dicebat S. Hieronymus, acceptâ in mortis articulo pœnitentiâ, convaluisse corpore, & pejerâsse vitam.* Hæc er-

gotam solita inconstantia, sicut tam magnum Sanctum de Confessionibus hinc in mortis articulo peractis dubium reddidit, ita & me valde anxium relinquit: magnum enim dubitandi fundamentum video, quòd quis ex intimo corde peccatum non detestetur; sed periculum tantùm formidet, naturali quodam timore, qui ad cor serit ad Deum convertendum non sufficit. Leo sator, cùm sibi Venatores instare vidit, ut expeditius curiendo sibi consulat, cibum jam devoratum evomit; finitâ verò venatione, sordidis hisce, quas paulò antè ejecerat, reliquijs stomachum rursus infarcit. Et unde hoc? nisi quia cibum istum non abhorrebat, sed solum ejus effectum, id est gravitatem, quâ quò minùs velocitè ex insectantium oculis se tubduceret, impediabatur, nauscebat.

XV. Nulli proinde sit injuria, si hujusmodi morientium pœnitentia nullatenus sincera habeatur, utpote quam fucam, aut extortam esse, tot argumenta convincunt. Solum in tempus tam importunum illam distulisse, clarè demonstrat, ipsos gratiam Dei Creatoris sui non aestimasse; atque Ideo si nunc Dei vindictam timeant, timor illorum tantùm servilis est, similis illi Regis Antiochi; timor nimirum ejusmodi, qui licet tandem Dei in vitam nostram absolutum agnoscat Dominum, eum tamen ad amorem non adducit, ut timeat talem tantùmque Dominum offendere, etiam in illis casibus, in quibus ipse non vellet injuriam ulcisci. Ceterùm quod

quod clarius potest dari signum, rem perditam non aestimari, quam si ejusdem inquisitione in longum tempus differatur? quod si hodie crumenam nummis aureis referant perdidissetis in itinere, non expectaretis in crastinum eam querere, sed quam primum adverteretis; gradatim redeundo oculis in terram fixis viam relegeretis, omnes vobis obvios de crumenâ perditâ interrogando. Quomodo ergo quis credat, illos omnibus rebus alijs Dei sui gratiam præferre, qui amissam non tantum integros mentes, imò fortè integros annos differunt recuperare, verum in ipsam noctem, difficillimum querendi tempus, hoc est, ad extremam infirmitatem prolongant recipere? Charissimi, vae vobis si in statu tali Deum querere statueritis: quod dicit enim dico, etiamsi quaesieritis, difficillimè invenietis. *Quæritis me, & non invenietis; Aut quia non quaeritis quando inveniri potest, dum inveniri potest (unde vobis continget, quod anima, de quâ in Canticis, in mediâ nocte illum quaerenti & non invenienti) aut quia non quaeritis eum, sicut quaeri oporteret, id est, efficaciter & ex toto corde, quemadmodum talis inventio exigit. Si quaesieris Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, inveniet eum.*

XVI. Atque hæc est causa, quare tam Sancti Patres, quam Consilia tales conversiones ad extrema dilatas tam parvi faciant, fatentur enim verè quidem esse possibiles, sed difficiles. Tertullianus conversiones vocat *co-*
R. P. Segneri S. I. Christ. Instr. Tom. III.

actas, de illis loquendo, qui Baptismum usque ad extremum tempus differunt. In eodem sensu loquitur S. Cyprianus Episcopus Carthaginensis. Ita quoque sentiunt S. Isidorus, Salvianus, Sanctus Gregorius, Sanctus Hieronymus, Sanctus Ambrosius, S. Bernardus, & præ omnibus S. Augustinus, qui verba hæc notatu digna in scriptis reliquit, protestans se eadem, ac si coram Deo foret, profiteretur. *Si quis postquam in ultimâ necessitate agri- tudinis, voluerit accipere poenitentiam, non illi negamus quod petit sed non præsumimus quod bene hinc exiit; Poenitentiam dare possumus, securitatem dare non possumus.* Si te vis, subjungit Sanctus hic Pater, isto tanti momenti dubio liberare, dum adhuc sanus es, cessa peccare. Quod ad Concilia facis vobis scire, quod Arelatense deciderit, infirmis ad extrema deducatis, & tunc solum converti volentibus, Sacram communionem negandam esse; nec amplius concedendam, donec pristinis restituti viribus dignos poenitentiae fructus fecerint. Concilium verò Neocæsariense insuper mandat, ne tam tardi poenitentes, postquam ex morbo lethali convalescerint, ullo modo ad gradum Sacerdotalem admittantur, aestimando Fidei illorum parum, aut nihil tribuendum. Unde est quod hoc fidelium genus per opprobrium inter Christianos vocaretur: *Christiani lectarij*, ut qui non vellent Christianorum more vivere, quam dum fatall lecto premuntur. Cavete egro ne pro fugâ vestrâ tempus hibernum,
 B hoc

L. de Poen. nit. c. 7. S. L. 4. E. Cyprianus Episcopus Carthaginensis. pist. 2. ad An. vianus, Sanctus Gregorius, Sanctus Hieronymus, Sanctus Ambrosius, d. 7. C. S. Bernardus, & præ omnibus S. Augustinus, qui verba hæc notatu digna in scriptis reliquit, protestans se eadem, ac si coram Deo foret, profiteretur. L. 25. Si quis postquam in ultimâ necessitate agri- tudinis, voluerit accipere poenitentiam, non illi negamus quod petit sed non præsumimus quod bene hinc exiit; Poenitentiam dare possumus, securitatem dare non possumus. Serm. 38. inter Prævos. de Poen. nit. d. 7. Si quis possit Concil. Arel. 60. 23. Concil. Neoc. c. 57. Baron.

10 DISCURSUS PRIMUS, DE STULTITIA ILLORUM, QUI
hoc est, infirmitatem ultimam eliga-
t's.

III.

XVII. Tantum ergo superest, ut
hoc frigus à tentationum ventis, &
duritie lentoreque cordis in peccato-
ribus condensatum, ab amabili divina
Bonitatis Sole dissolvatur, quæ nulli
quamvis etiam perverso deest. *Quæ*
Matt. 459. Solem suum oriri facit super bonos &
malos. Verum hoc ipsū est, quod supra
omnia exhorresco; frigus enim ex hac
Ps. 147. parte, non solum est ingens, sed in-
7. tolerabile. Ante faciem frigoris ejus
quis sustinebit? Observate igitur pri-
mariam hiemis causam esse Solem;
non quod radiis suis, eorumque refle-
xione frigus efficiat, sed quod ille à
terrâ recedat longius. sicque terra hoc
vitali & vegeto privata calore, gelu
& frigore rigescat. Eodem modo di-
ci potest, Deum primariam esse istius
Exod. 21. indurationis causam, quam peccato-
res sentiunt, ad extrema deducti. Ego
indurabo cor ejus. Non quod positivè,
ut Scholæ loquuntur, corda eor-
um induret, quasi malitiam illorum
augendo, sed quod negativè, miseri-
cordiam non exhibendo. Non enim
Hom. II. cor peccantis Dominus indurat, inquit
in Ezech. S. Gregorius sed obdurare dicitur, cum
ab obduratione non liberat. Quare si Sol
ideo hiemis est causa, partim quia ni-
mis brevem supra terram trahit mo-
ram, partim quia obliquioribus ean-
dem illustrat radiis: eodem modo e-
peccatoris hiemis est causa, partim
quia rariùs, partim quia parciùs suas
illigratias largitur,

XVIII. Ut bene hanc tanti mo-
menti veritatem intelligatis, præsup-
ponite, Charissimi, quod sicut nullus
peccator verè pœnitens unquam à
Misericordiâ Dei rejicitur, sic nullum
peccatorem ex toto corde converti
posse, nisi eum ad talem conversio-
nem Misericordiâ suâ Deus adjuvet.
Contrarium asserere, manifesta foret
hæresis, contra illud, quod clarissimè
Sacra innixa Scripturæ tradunt Con-
cilia. Ratio est ista; quia vera pœ-
nitentia quoad substantiam debet esse
supernaturalis; cum sit dispositio ad
gratiam, & supernaturalis quoad mo-
tivum suum; unde sequitur nullum
posse pœnitere, compungi, & ex anti-
mo converti, nisi Deus ex liberalitate
suâ hoc ei largiatur. Atque hoc est,
in quo potissimè hallucinantur pecca-
tores ignorantes, qui non aliter de
pœnitentiâ sub mortis tempore exer-
cendâ loquuntur, quàm si hæc tunc à
toto illorum arbitrio ac voluntate to-
ta penderet. Non solum à fundo,
sed etiam à cælo maris color deriva-
tur; imò plus cælum, quàm imple-
met tantarum aquarum fundus ad
hunc confert. Idem dixero in casu
nostro. Id quod efficit velle bonum,
non est sola voluntas nostra, sed vo-
luntas & Deus; & potius Deus abs-
que comparatione, quàm voluntas
nostra. Possumus vitibus naturali-
bus relictis cadere in peccatum; sed
resurgere non valemus, postquam ce-
cidimus. Eodem modo sicut horo-
logium stare per se, aut mole moveri,
sed per seipsum ad motum ordinatum
horasque rectè indicandas redire
non

rumultu. Atque ita concludite, quod sicut Scriptura plena est suavissimis ad agendam præfenti tempore penitentiam invitationibus, ita quoque minis, contra peccatorem in extremis tantum respicere volentem, est refertissima. Itaque clarissime patet, Deum non tantum non teneri tuac ad conversionem gratiam efficacem concedere, sed quod multo minus solitus sit illam imperitari.

XXI Dicamus quod res est, quod si tanta sinceræ penitentiae gratia unquam alicui negari debeat, cui potiori jure, quam peccatori illi, qui tanto tempore divinam patientiam est abusus, erit deneganda? Si civitas aliqua rebellis, antequam obsidione cingatur, respiciens legitimo Domino suo claves offerat, absque difficultate gratiam & veniam obtinet. *Adhuc illo Luc. 14. 32. longè agente rogat ea, quæ pacis sunt;* Sed si non tantum expectet obsidionem, sed suggestum tormentorum, globorum ignitorum missionem, assaultus, & tunc solum pascisci cogitet, quando victoriosa jam in vallo plantata videt vexilla, à nemine audietur, ultimæ ruinæ & excidio derelinquenda. Hoc ipsam continget Antimæ. *Usque ad inferos peccatum illius: obliviscatur ejus Misericordia;* dicebat ipse Jobus. Misera hæc rebellionem suam continuare voluit, donec haberet jam pedem unum in barathro: jure ergo divina misericordia eam oblivioni det, necessitates non aspiciat, nullis moveatur precibus, nullis compatiatur lacrymis, nullum ab alto permittat auxilium, etiam si mi-

sera tantis pressa angustiis clamore suo totam viciniam excitet. *Obliviscatur ejus Misericordia.* Hoc, inquit Rupertus, evenire solet serpenti cum Elephante pugnanti. Elephas, supra illum cadendo, eum conterit, omnique virus, quod vivens deponere noluit, in morte cogit exspuere. Interim sibilanti & stridenti nullus pastorum opem laturus accurrit, quia in vitam omnibus semper noxius, hanc gratiam non meretur.

XXII, Non ignoro hunc discurrendi modum pluribus ex vobis petegrumum, ingratum & veritati fortè non adeò consentaneum visum iri: dicendo: si hoc modo Deus dereliqueret animam, & licet invocatus, speciali, superabundanti & indebito auxilio non adjuvaret, quomodo in sinistra ejus esset misericordia? Talis verò discursus totus ex ignorantia proficiscitur. Primò enim scire oportet, licet misericordia Dei in essentia sua sit infinita, non tamen ideo infinita est quoad numerum operationum suarum. Imò hæc limitata sunt, hoc est, vices illæ limitatæ sunt, quibus alicui Deus misericordiam vult exhibere, veniamque imperitari. Adeoque ubi patientia divina ad hunc terminum pervenerit, tandem etiam in justum furorem erumpit. Donec pariendi tempus non advenerit, mulier gravida quæta est, nec lamentatur: est cum jam adest tempus illud, totam domum clamoribus suis conturbat. Idem de se futurum ait Patientia divina. *Tacui semper filii, patiens fui: sicut parturiens loquar.* Modò illa adeò

adeo dissimulat, quasi nullius nausez sentiret gravedinem; tempore vero ejus exoneranda jam evoluta, quod est ultima mortis hora, adeo tremendum vociferabitur, ut omnia sus deque vertat. *Dissipabo & absorbebo simul.*

XXIII. Præterea distinguere oportet, quam intelligatis Misericordiam, dicendo, semper misereri Deum peccatorum nostrorum: quandoquidem in Deo duæ expendantur misericordiae, una antecedens, altera consequens.

Misericordia consequens est illa, quæ peccatorem revertentem recipit, veniam impertit, amicitiae sinum aperit, oblatioque pacis osculo, velut pater, ut primum resipiscentem vidit filium prodigum, amplectitur. Et hanc misericordiam concedo, nulli unquam à DEO negatam esse, ut supra dixi.

Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua. Misericordia antecedens est illud auxilium, quo DEUS pœnitentiam vocat peccatorem, urget, sollicitat, animo que ad resurgendum suppeditat. Et hanc dico non solum aliquando peccatoribus male habitatis in fine vitæ, sed ordinariè negare; ut opte hominibus ingratitude sua eam male merentibus, præcipuè illis, qui temerariè præsumendo, nunc velut alimento, nunc ut asylo peccatorum suorum abutentes illam ipsam misericordiam offenderunt.

Auxilium legis frustra quis implorat qui committit in legem. Ita profectò DEUS illis denunciat, quemadmodum intellexistis. Unde sicut de divinis ejus promissionibus dubitare

non licet, ita & intentatas ab eodem minas in dubium revocare temerarium foret: neque existimare ullus debet, id ipsum, quod similibus peccatoribus in Scripturis tam sæpe inclinatur, non nisi rarissimè effectu ipso adimpleri. Imò toties & toties ad effectum deducitur, ut inde commotus S. Augustinus exclamet: *Magnum est, cui Deus tunc inspirat, si quis est, nullus. Advertite horribilia hæc verba: Siquis est. Tam rarus inquit hic Sanctus esse, qui pœnitentiæ opportunum remedium à DEO obtinent, quantumvis tardum, ut dubitet, an unquam aliquis obtimeat.*

XXIV. Quare misericordia efficit, ut invitus tunc vos puniat Deus, non tamen efficit, ut idèd non puniat. *Qui tangit terram & tabescit, qui est DEUS iratus, ascendet sicut rivus amnis inquit Propheta, & defluet sicut fluvius Egypti:* Notastisne bene? Omnes fluvij naturaliter currunt deorsum, nec unquam motu & impetu proprio retrorsum fluunt. Nihilominus quicumque fluvius, adversum sibi offendens aggerem fortiter resistentem reluctantemque, etiam retroabit, quemadmodum tunc in Egypto Nilus ipsemer; qui licet rapidissimo cursu deorsum deferatur in mare, quando tamen tempestate aliqua, congesta in grandem acervum arenam, septena sua ostia reperit occlusa, etiam ipse recedit, adeoque æstuat, ut intra ripas suas se continere non valens, se elevet, totamque terram longè lateque inundet. Hic ergo totus

Erst fructus illorum ex divinâ patientiâ relatus, qui, ut jam pridem dixit S. Brigitta, *in arbitrio suo posuerunt misericordiam Domini*, de misericordiâ DEI disponunt, secumque rationes ineunt, quasi stabilis esset reditus, & non simplex aliquod bonum. Hoc, inquam, totum erit emolumentum: non quod non puniantur à Domino, sed quod solùm contra voluntatem ipsius puniantur; qui sicut fluvius naturâ suâ beneficus, nativôque pondere propensus, ipsis gratificari vellet; sed peccatorum eorum multitudinè retroactus, cursum naturæ suæ omnino contrarium sumere cogitur, *alienum opus ab eo*, & ut non amplius benevolus sit; sed asper ac durus.

XXV. Tunc ergo Deus nullam habebit rationem neque naturæ à se peccatoribus datæ, manu suâ ex nihilo productis, nec dolorum pro ipsis toleratorum, neque Sanguinis effusi, neque alicujus alterius ad ipsos amandum motivi, verùm solam ab ipsis contractam intuebitur culpam; reliqua omnia cortinâ obvelabit, ut antiquitus apud Areopagi judices erat solenne, reum condemnantes, ne fortè miseri hominis aspectus à justitiâ illos deflecteret.

XXVI. At non idcirco affirmo, quod DEUS peccatoribus ad postremas usque horas suâ in pravitate hærentibus, omnem etiam ordinariam sit opem negaturus: hoc non dico: dico verò talibus speciale illud, superabundans & efficax auxilium negaturum, quo si gauderent, facillimè cooperantes salutem suam conseque-

rentur. Ut fiat hiems, necesse non est à Sole Horizontem non illuminari, sufficit rariores illum obliquioresque spargere radios. O quam crudigitur hiems in corde peccatoris fiet, si Deus similem, id est minùs secundam minùsque frequentem concesserit gratiam! Hoc enim ad salutem æternæ jaeturam sufficit. In hoc itaque tota impij morientis sira est miseria, forti & perpetuo indigere auxilio, non tamen nisi debili & parco. Indiget miser gratiâ illâ triumphatice, ad elidendos tentationum à Diabolo movendarum iniùtus, ad ferendos corporis, capitisque debilitati dolores, ad enervandos in illam horam usque inveteratos malos habitus, & ex alterâ parte non alio, quàm ordinatio fruetur auxilio. Panis durus est, & culter non scindit; dicebat sceleratus quidam in mortis articulo, Pœnitentiæ admonitus; expertus tunc miser ille in se ipso, quàm vera sit Ecclesiastici minitatio, quâ affirmat cor durum ad faciendam pœnitentiam in extremis esse infelicissimum. *Cor durum matè habebit in novissimo*. In duobus casibus momentaneam fieri mutationem docet S. Thomas: quando subjectum est in ultimâ dispositione illam recipiendi, vel si agens infinitâ operetur virtute. Sed in casu nostro, anima peccatis non solùm non ultimam ad seriam conversionem, sed potiùs omnino oppositas pœnitentiæ faciendæ habet dispositiones; nec solùm Deus non vult ad convertendam illam infinitâ suâ, sed valde limitatâ uti virtute, ut doctus quidam commenta-

CONVERSIONEM DIFFERUNT USQUE AD MORTEM. 15

mentator in verba illa Sapientis paulò ante citata notavit, dicendo. *Dignus non est, ut is sentiat Deum mollem in morte, qui ei se toties prabuit durum in vita.*

XXVII. Non ignoro, vos mihi obiecturos gravissimos quosdam peccatores in extremis à Deo adhuc convertos salvaròsque. Sed ego repeto, quod dixi, casum esse de raro contingentibus; quia in Sacris Scripturis, præter unicam talem conversionem, aliam non invenio, & hæc est conversio boni Latronis; quæ tamen an verè tarda fuerit, incertum est; quia jure dubitatur, an ullam Servatoris notitiam antea Latio ille habuerit; potiùs certum est, fuisse illam expeditam & promptam, mox ubi Redemptorem agnovit, ut observavit S. Ambrosius; & politico, tardam etiam fuisse ejus conversionem, solus fuit, & ut inquit S. Augustinus. *Unus est, ne desperes, solus est, ne præsumas.* Sed an salutis vestræ anchoram tam fragili alligabitis funi? Accidit aliquando ut Latio ad furem ductus præteriens cænitærium elusis custodibus parùm attentis in ejus Ecclesiã fugerit. Sed quis ideo reus tam ratum sibi promitteret effugium? Quis etiam quantum potest à longè Lictores, carnifices & apparitores fugit; quia quo felicior in tantâ & extremâ desperatione hæc fuga illi accidit, eo minus illi favere potest hæc regula: *Quod alicui gratis conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum.* Desperata est salus infirmi illius, qui non nisi per miraculum potest evadere.

XXVIII. Quare, Charissimi, si ad

hancusque horam, tam exiguæ anima vestra vobis curæ fuit, omnino non decet, ut impofterum tam parvi eam æstimetis. Tantùm Deum obsecrate, ne superveniente hieme, tempore tam incommodo, fugæ incepto, Justitiã divinã fugere cogamini. *Orate, ut non fiat fuga vestra in hieme.* Oquã facile est hunc cadere in errorem, malè vivere, & benè sperare! hæc est communis impiorum hallucinatio. *Error Impiorum*, è quibus nullus est tam perfidus, tamque perditus, qui non saltem in morte bonã Confessione cogitet animum expiare. Attamen expressè hortatur Ecclesiasticus: *ne demoreris in errore impiorum; ante mortem confitere.* Absit Charissimi; quod si & vos hoc errore decepti estis malo vestro, nolite in eodem perseverare diutius. Intellexistis jam ingens illud à Diabolo, corde vestro, & Deo in extremã vestrã luctã subeundum periculum. A Dæmone tentationes suas multiplicante, à corde vestro, ad benè operandum tempore illo semper ineptiori, Ab ipso Deo apertè amicam vobis opem tunc ferre nolente, *Quare, ne demoreris, repeto, ne demoreris in errore impiorum; ante mortem confitere.* Hæc vera est resolutio, nunc se convertere, nunc illã facere Confessionem, qualem in extremis verè dolentem, integram, humilem & fructuosam facere velles. Jam debitæ obligationi spontaneè satisfaciendi tempus est; jam quod fuit ablatum, sive quoad bonatam famam, sive quoad res fortunæ, voluntariè restituendum; jam illicitum

tum

DISCURSUS SECUNDUS, DE NECESSITATE

tum omne & pravum commercium
abdandum, jam denique culvis, ut
deceat, ad Deum revertendum, pecca-
tūque deserendum, ne nos ab illo
prius deseramus. Talis poenitentia
secundum omnem suum valorem in-
tegrissima erit moneta: integrā quo-
ad materiam, integrā quo ad pondus.

*Vivus & sanus confiteberis; atque aded-
rite expiari merito illam à Deo pecca-
torum veniam sperare poteris, quam
impetrare differentes, temerariè vobis
pollicemini. Vivus & sanus con-
fiteberis, & gloriaberis in
miserationibus
ejus.*

DISCURSUS II.

De Necessitate & efficacità Orationis.

SI vera esset Pythago-
ricorum opinio Mu-
ficam esse remedium
omnia curandi ma-
la, an non videren-
tur, sibi ipsis infensi
Infirmi illi, qui tantā cum facilitā-
te, Imò tantā cum lætitiā salutem
suam comparare recusarent? Si verò
natura non permisit morborum no-
strorum remedia esse tam facilia, ne
nimis frequenter illis affligeremur?
Gratia tamen, aut non multum præ-
judicium hoc timendo, aut planè non
curando, talia permisit. Unde pro-
venit, tamen ab illā orationis nostræ
voci omnibus medendi malis colla-
tam esse virtutem, quantam ne qui-
dem de Sphærarū cælestium harmo-
niā Philosophi quondam somniā-
runt. Et nihilominus aspice quæ-
so, qualis pigritiæ lethargus potissi-
mam Christianorum partem oppres-
sam teneat! Innumeri sunt, tale reme-
dium ad salutem suam à Divinā desti-
natam Providentiā, aut respicientes,

aut negligentes, De hoc ergo reme-
dio hodierno die discurrā, utque
eodem sapius utamini, urgentia
proponam motiva. Antequam verò
orationis demonstrē efficaciam, pri-
mò, necessitatem ejus luculentis fir-
mabo argumentis, spe fretus ejusdem
vos mecum futuros sententiæ, quā
facilè sit omnibus peccatoribus salu-
tem æternam hoc medio acquirere, &
quā hoc ipso excusari nullā ratione
mereatur, qui illo neglecto æternum
perit.

I.
II. Primò autem non vellem vos
existimare, cum de oratione loquor,
me cogitare in desertum vos dedu-
cere, ubi ab omni humano segregati
confortio, septies in die, sicut S. Ma-
ria Magdalena, in ærem elevari debe-
atis, cælumque conscendere. Per ora-
tionem intelligo, in præsentī & pro-
priè, orationem, id est, petitionem,
quā mediante desiderium, bonum
aliquod à Deo obtinendi, exprimi-
mus. *Oratio est petitio decentium à
Deo. Ita definit S. Joannes Dama-
scenus:*